

Modo Ytimessä, osa 2: Saavutettavuus ja laatu

Tämä haastattelu on osa Modo – Modulaarinen, digitaalinen ja älykäs oppimisympäristö -hankkeen podcast-sarjaa. [Löydät tallenteen täältä.](#)

Mari

Modo Ytimessä podcastin toisessa jaksossa teemana on saavutettavuus ja laatu. Haastateltavana on Hanna-Riina Aho. Kerrotko Hanna-Riina vähän itsestäsi? Kuka oikein olet?

Hanna-Riina

No mä olen Hanna-Riina Aho ja mä olen Centriassa työskennellyt hyvin pitkään ja olen tällä hetkellä semmoisessa tehtävässä, kun asiantuntija (oppiminen) eli teen tuonne oppimispalveluihin ja oppimiseen ja opetukseen liittyviä monenlaisia kehittämistehtäviä. Ja sitten pöydälläni on näitä saavutettavuusasioita myöskin.

Mari

No mitä sä ajattelet, minkäänlaista opiskelu voisi olla vuonna 2030.

Hanna-Riina

No sehän tuntuu siltä, että se on tosi kaukana se 2030, mutta ehkä semmoinen monimuotoisuus on tietyllä tavalla jonkinlainen tulevaisuudenkuva siinä opiskelussa silloin 2030. Eli varmaan yhä edelleen meillä on tietyllä tapaa niinku jonkinlaista tärkeyttä siitä, että ihmiset tekee tutkintoja, mutta oletettavasti kaikenlaisten jatkuvan oppimisen ja digivisio-asioiden perusteella voisi ajatella, että siihen liittyy myös tämmöistä, että ihmiset ehkä tekee sen yhden tutkinnon jossain vaiheessa elämässään. Sitten he hankkii lisää sitä oppimista ja osaamista eri asioista niin että he ei välttämättä aina täydennäkään sitä osaamistaan uudella tutkinnolla, vaan erilaisilla muilla koulutuksilla jotka voi sitten olla tämmöisiä vähemmän formaaleja ja hankittu niin että niissä ei välttämättä ole tämmöistä opintopistemäärityä.

Mutta sitten siellä voi olla näitä opintopisteellisiäkin kokonaisuuksia ja ne voi olla isompia ja pienempiä. Niitä hankitaan varmaan sitten kaiken kaikkiaan hyvinkin monella tavalla, eli voidaan olla lähiopetuksessa, voidaan tehdä kokonaan etänä opintoja, tai sitten voidaan tehdä siltä väliltä. Eli tehdä osa lähiopetuksessa perinteisessä luokahuoneopetuksessa ja sitten voidaan tehdä myöskin etänä tai

digitaalisella alustalla tai mitä tahansa muuta. Elikkä aika monimuotoista luulen sen opiskelun olevan siellä 2030.

Mari

No mitä luulet, minkälaisia taitoja opettajat sitten tarvitsisi tuolloin erityisesti?

Hanna-Riina

No tietysti ne pedagogiset taidot opettajalla on ne ihan kaikkein tärkeimmät asiat, eli jollain tavalla opettajalla pitää olla näkemys siitä, että miten tätä asiaa opitaan. Eli se on se keskeinen opettajan osaaminen on siinä se pedagoginen taito. Ja että se opetus nähdään niinku semmoisena polkuna, että siellä on on monenlaisia oppijoita ja myöskin sitä materiaalia pitää varmaan pystyä tarjoamaan aika monella tavalla sitten sen opettajan toimesta, eli siellä pitää olla varmaan hyvin monimuotoisia tehtäviä ja monimuotoista materiaalia, ettei kaikki ei ole välttämättä pelkästään sellaista tekstimuotoista materiaalia. Silläkin on tärkeä paikkansa. Mutta voi olla, että sitten siellä tarvitaan lisäksi videoita, podcasteja, ties mitä muita tallenteita ja näin edelleen.

Ja tietysti onhan tää sille opettajalle sellaisia teknisiä haasteita myöskin, eli että niitä teknisiä välineitä pitää opetella koko ajan ja se on tietysti välillä aika raskastakin koska se maailma muuttuu tietotekniikan osalta aika lailla vauhdilla ja koko ajan vähän täytyy ottaa uusiakin asioita haltuun. Ne on ehkä tämmöisiä aika moninaisia. Keskeistä kuitenkin sen opettajan työssä on se pedagoginen osaaminen se ja että se tosiaankin ymmärtää sen, että materiaalin monimuotoisuus ja toisaalta arviointi on osa sitä opetusta. Se ei ole vaan tämmöistä loppuarviointia, vaan että sitä tapahtuu matkan varrella koko ajan. Ja tämmöisiä asioita varmaan pitää sillä opettajalla olla tulevaisuudessakin niitä taitoja siinä kohtaa, elikkä siinä kohtaa se opettajan keskeinen osaaminen on nimenomaan siinä pedagogisessa osaamisessa ja pedagogisessa kehittämisessä myöskin.

Mari

No entä sitten opiskelijat, minkälaisia taitoja tulevaisuuden opiskelijat tarvitsisi?

Hanna-Riina

No opiskelijat tarvitsee varmasti itseohjautuvuustaitoja. Eli toisaalta semmoista omaa arviointia siitä omasta opiskelukyvystä. Eli se, että tunnistaa esimerkiksi

sen, että minkälainen oppija itse on, että jollain tavalla löytää semmoisia tapoja oppia, että tuntee oppivansa. Ja sitten toisaalta se, että itse ohjautuu niin että ymmärtää sen, että oppija on siitä omasta oppimisestaan itse vastuussa ja asettaa itselle omat tavoitteensa. Suinkaan ei ole niin, että tarkoitus olisi se, että kaikki osaa kaikista asioista nimenomaan ne kaikki asiat parhaalla mahdollisella tavalla, vaan voi olla niin, että jossain kohtaa vähän huonompikin taso riittää.

Mutta toisaalta sitten myöskin se, että sitten osaa itse tehdä sitä omaa aikataulustaan, eli osaa miettiä, että paljonko mulla tähän menee aikaa ja miten mä sen ajan käytän. Ja se on ehkä yks semmoinen aika haasteellinen asia nuorella opiskelijalla varsinkin siinä kohtaa, että miten sitä omaa ajankäyttöä ja tämmöistä näin, mutta että nämä on asioita joita sen opiskelijan pitää sitten opetella ja miettiä, että miten niitä saavuttaa. Ne on semmoisia opiskelun taitoja jotka on tärkeitä, myös sitten tulevaisuudessa. Toki ne on nytkin, mutta mä luulen että silloin 2030 niitä tarvitaan entistä enemmän ja semmoinen aika lailla opettajavetoinen opetus ja oppiminen alkaa olla semmoista asiaa, joka ei välttämättä ole sitten enää silloin, vaan se on enemmän siitä opiskelijasta lähtevää. Eli että mitä hän asettaa tavoitteekseen, mitä hänen pitää oppia ja sitä kautta sitten tulee tämä tämmöinen itseohjautuvuus ja opiskelukyky siihen ihan keskeiseksi asiaksi.

Mari

Tosi hyviä pointteja. No sä oot saavutettavuusasioiden asiantuntija meillä Centrialla, niin mitä tarkoittaa saavutettavuus?

Hanna-Riina

Saavutettavuus on itsessään aika laaja käsite, ja me käsitellään sitä oikeastaan vähän kahdesta eri vinkkelistä kun me puhutaan saavutettavuudesta. Sille tämmöinen suppeampi määrittely on se, että puhutaan digitaalisesta saavutettavuudesta ja silloin me puhutaan tämmöisistä digitaalisista oppimisympäristöistä ja ratkaisuista, joita me tehdään digitaalisesti. Niin silloin me puhutaan aina tästä digitaalisesta saavutettavuudesta pääsääntöisesti, jos me puhutaan siitä saavutettavuudesta siinä ympäristössä. Ja se on tämmöinen asia, joka määritetään meille lainsäädännössä. Eli kaikilla julkishallinnon toimijoilla on selkeät säännöt siihen ja lainsäädäntö takana siitä, että mitä se saavutettavuus on. Se on koko joukko erilaisia kriteereitä siitä, että esimerkiksi vaikka ne videot ovat sitten tekstitettyjä ja podcastien vieressä on sitten tekstitiedosto myös jossa kerrotaan, että mitä siinä tekstissä on. Jos joku haluaa

sitä podcastia selvittää ja ei pysty kuuntelemaan sitä, niin voi sen myöskin lukea sitten siitä vierestä. Tai jos videossa ei voi pitää ääniä päällä sillä tekstityksellä saavutetaan se tieto sieltä sitten myöskin. Mutta näiden lisäksi liittyy sitten koko joukko erilaisia muita asioita. Eli että dokumentit on jaettu niin, että niitä voidaan lukea erilaisilla ruudunlukuohjelmilla tai käyttää vaikkapa ilman hiirtä, eli mennä nuolinäppäimillä eteenpäin ja tämmöistä. Eli nämä on niitä digitaalisen saavutettavuuden asioita. Ja niistä löytyy valtavasti tietoa kyllä verkosta, että se on tosi helppo ottaa siinä mielessä haltuun. Ja erilaisia digitaalisia sivustoja ja muita, niin niitä voi myös testata sitten niitten saavutettavuutta kaiken kaikkiaan.

Mutta sitten saavutettavuus tarkoittaa toisaalta myöskin sellaista asiaa, kun puhutaan korkeakouluympäristöstä, niin puhutaan aika laajasta kokonaisuudesta. Ja silloin puhutaan toimintakulttuurista, siitä että me ymmärretään, että meillä on erilaisia ihmisiä ja meidän pitää heidän tarpeitaan ottaa huomioon, vaikka me ei aina tiedetäkään ihmisten tarpeita. Eli tavallaan tehdä semmoiseksi se meidän korkeakouluympäristö opiskelijan ja henkilöstön kannalta, että kaikki on mahdollisimman paljon helppoa ja mahdollista. Eli tänne tulee mukaan kaikennäköiset erilaiset asiat. Meidän opiskelijat on erilaisissa tilanteissa sen mukaan, että paljonko heillä on käytettävissään aikaa. Joku tekee töitä samaan aikaan pysyäkseen hengissä. Toinen taas ei tee - elää pelkästään vaikkapa opintotuen varassa ja onnistuu sillä tavalla käyttämään enemmän aikaa siihen opiskeluun. Sitten taas jollakulla voi olla erilaisia oppimisvaikeuksia. Toisella voi olla mielenterveysjuttuja, erilaisia juttuja, jotka vaikuttaa siihen kykyyn opiskella ja siihen, että millä tavalla asioita saa käsiinsä ja millä tavalla se saavutettavuus toteutuu. Eli siellä on tämmöinen opiskelijahyvinvoinnin ja opiskelukyvyn asia mukana tässä saavutettavuudessa.

Ihan selkeästi siellä on mukana myös erilaiset esteettömyysasiat. Elikä tilojen pitää olla mahdollisimman helposti saavutettavia, jos on liikuntaesteitä, on ne pysyviä tai määräaikaisia. Eli tarkoitan sillä sitä, että tämmöinen liikuntakykyasiakin voi olla niin, että jollakulla voi olla jalka poikki ja jos on paljon portaita vaikkapa korkeakoulussa, niin se voi olla vaikeata sitten liikkua siellä. Ja joku taas käyttää vaikkapa pyörätuolia sitten ihan jatkuvasti. Ja sitten voi olla näköön tai kuuloon liittyviä esteitä tai mitä tahansa muuta, ja erilaisia nepsy-asioita on. Meidän pitäisi pystyä meidän tilat ja meidän toimintakulttuuri tekemään sellaiseksi, että me otetaan erilaiset semmoiset asiat myöskin huomioon. Eli tämä on niinku iso iso asia niinku kaiken kaikkiaan tämä saavutettavuus ja sielläkin on taustalla sitten sellainen niinku isompi asia. Eli se,

että yhteiskunnassa halutaan, että ihmiset erilaisuudestaan huolimatta voivat osallistua yhteiskunnan toimintaan. Ja se opiskelu on yksi semmoinen keskeinen asia siinä, eli että riippumatta siitä millä tavalla, minkälaisia asioita ja mahdollisia haasteita tai ominaisuuksia siinä ihmisessä on, niin hän voi siitä huolimatta opiskella korkeakoulututkinnon tai mitä tahansa muuta sitten tarvitsekaan osaamista, ja että meidän tarkoitus on sitten korkeakouluna tarjota ne mahdollisuudet mahdollisimman pitkälle. Tämä on aika iso paketti ja tässä on paljon paljon erilaisia asioita, mutta 2022 vuoden lopussa kaikki korkeakoulut on lähettäneet oman saavutettavuussuunnitelmansa ministeriölle, joka niitä on pyytänyt ja sitä tietä mekin kuljetaan nyt sitten, että me koitetaan kehittää meidän toimintaa niin, että Centriallakin sitten asiat menee eteenpäin. Toki meillä paljon hyviäkin asioita jo on, että meillä on ihan hyvin toimivia tiloja ja muita ratkaisuja ja opettajat on hyvinkin joustavia esimerkiksi monissa asioissa.

Mari

Kattavasti kuvasit saavutettavuutta, mutta onko jos ajatellaan verkko-opetusta, niin onko jotain mitä et vielä maininnut? Mitä se saavutettavuus siellä verkko-opetuksessa tarkoittaa?

Hanna-Riina

No näitten mitä jo mainitsin niin ihan semmoinen verkko-opetuksen keskeinen asia on tietysti se, että että se kaikki materiaali mitä sinne verkkoon esimerkiksi sille digitaaliselle oppimisalustalle on laitettu, niin sen pitäisi olla aika loogista. Niin, että opiskelijana olisi se sieltä helppo löytää ja että hän tietäisi, että mitä tehtäviä hänen pitäisi tehdä. Se on semmoinen ihan yks perusasia, mistä ehkä pitäisi lähteä liikenteeseen. Ja se tietysti tarkoittaa sitä, että aika paljon meillä olisi varmaan tekemistä kaiken kaikkiaan siinä, että meillä olisi jonkinlaisia yhteisiä malleja myös siitä, että miten ne rakennetaan sinne oppimisalustalle ja vaikka meillä onkin, niin välttämättä me aina ei itse sitten kaikessa kiireessä noin niinku opettajan näkökulmasta ehditä sitä tehdä. Ja tietysti semmoinen asia vielä siinä olisi yksi hyvä asia, että ne olisi ne materiaalit siellä etukäteen ennen kuin se opintojakso tai kurssi alkaa, että opiskelijoilla olisi myös mahdollisuus sinne sitten käydä etukäteen tutustumassa.

Mari

Modo-hankkeessa sä oot kouluttanut näistä verkkototeutusten laatukriteereitä toisen ja korkea-asteen opetushenkilöstöä, niin minkälaisia asioita tulisi opetuksessa huomioida, jotta se opetus olisi laadukasta?

Hanna-Riina

Joo nämä verkkototeutuksen laatukriteerit on tehty semmoisessa hankkeessa, jossa ammattikorkeakoulut on olleet yhdessä. Siitä jo joitakin vuosia aikaa. Ja ne on ihan hyvät kriteerit sinänsä olemassa ja nehan löytyy tuolta aoe.fi-palvelun kautta. Eli se on tämmöinen materiaalipankki, missä on avoimia oppimateriaalaja. Ja niitä voi sitä kautta myös sitten tutkailla. Ne on laatukriteereitä, jotka on itse asiassa tosi hyviä. Oikeastaan ei pelkästään verkkototeutukseen. Siellä toki painottuu tässä laatukriteeristöissä se, että tehdään verkkoon oppimateriaalia tai opintojaksoa tai kurssia tai mitä tehdäänkään. Ja ne on tietysti semmoisia että siellä tämä saavutettavuus on yksi semmoinen tärkeä asia. Myös se loogisuus on yksi tärkeä asia ja sitten näissä laatukriteereissä on tämmöinen itsearviointipaketti, jolla voi sitten sitä omaa oppimateriaalia vähän arvioida myöskin sitä kautta. Että toimiiko tämä nyt sillä tavalla, että siinä mielessä se on tämmöinen hyvä työkalu, jota voi sitten käydä katsomassa. Mutta se laadukas opetus on oikeastaan sitä mitä mä oon tässä jo jutellutkin. Eli että se on loogista, se on hyvälaatuista, eli se tarkoittaa sitä, että se on tuon saavutettavuuden osalta hyvälaatuista. Se on selkeitä, se on mahdollisimman monimuotoista ja siellä ei ole vaikkapa sitten semmoisia esteitä, että joku joka ei näe tai on värisokea tai on kovin epäselvästi asioita kuvattu. Että ne on sitten selkeitä. Että ei ole mitään vanhoja monisteita, joissa on käsinkirjoitettuja raapustuksia siellä seassa niin silloin se on yleensä laadukasta. Ja tosiaan se että se on selkeästi löydettävissä myöskin, että opiskelija pystyy sitten sieltä hahmottamaan, että mikä tässä on aina se tärkein juttu.

Mari

Me on saatu tosi kattava tietopaketti nyt saavutettavuudesta. Minkälaisia terveisiä haluaisit kuulijoille lähettää?

Hanna-Riina

No ehkä ne terveiset olisi semmoisia asioita, että opettajat monta kertaa aikalailta joutuu tietysti arkipäivässä tuskailemaan siitä, että miten tämä tehdään ja miten toi hoidetaan ja ne tekniset haasteet voi olla aika lailla monenlaisia, mutta ehkä ne terveiset niille opettajille erityisesti on se, että kokeilemalla oppii, eikä se haittaa jos vähän joku menee pieleen. Sen voi sitten seuraavalla kerralla mennä tekemään paremmin ja kokeilla toisella tapaa. Ja toisaalta aina kysymällä kaverilta löytää myöskin vastauksia, eli kannattaa jakaa niitä asioita mitä on itse

kokeillut, niin siitä on toiselle usein apua. Ja toisaalta jos itse pähkäilee jotain asiaa, niin kannattaa aika pian sitten jo kysyä kaverilta ja kollegalta ja muilta ihmisiltä joiden ajattelee sen tietävän - ja jos ei joku tiedä, niin se yleensä tietää että joku toinen voi sen tietää sitten, että yleensä se kysyminen auttaa.

Opiskelijoille ehkä semmoisia terveisiä, että kannattaa myös kokeilla. Yleensä mikään semmoinen osaaminen, mitä on hankkinut matkan varrella, niin se ei ole yleensä hukkaan mennyt, että monta kertaa se on kuitenkin semmoisia asioita että ne avaa sitten uusia mahdollisuuksia ja sitten sekin, että vaikka joskus joku tuntuu vaikealta tai se ajanhallinta voi tuntua vaikealta, niin sitäkin voi oppia. Että se on kuitenkin oikeastaan aika pitkälle siitä kiinni, että jokainen meistä elää oman näköistä elämää ja tekee asioita omalla tavallaan, että ne on kuitenkin semmoisia asioita, joista on sitten yleisesti ottaen aina hyötyä elämässä, että on erilaisia taitoja ja osaamista hankkinut.

Mari

Se on juuri näin. Kiitos Hanna-Riina haastattelusta ja lämpöä talvipäiviin.

Hanna-Riina

Kiitos samoin.